

Egy monszunos délután az étterem hátsó részében ültünk egy asztalnál Papával és Ammival. Ők ketten a nyársra szúrt blokk-köteget vizsgálták át, a lefirkantott megrendelésekből próbálták kikövetkeztetni, hogy milyen ételek mentek jobban az elmúlt héten, és melyek kevésbé. Bappu szemben ült velünk egy kemény támlás széken, mint valami bíróságon, idegesen birizgálta katonás bajuszát. Mindenheti szertartás volt ez az étteremben, állandó nyomásgyakorlás Bappura, hogy fejlessze tovább a régi recepteket. Így ment. Csinálj jobbat. Te mindig tudsz jobbat csinálni.

Az aktuális botránykő ott állt közöttük, egy tál csirke. Belenyúltam a tálba, és bekaptam egy darabot a vöröses húsból. A torkomban éreztem a maszálát, az olajos, krémes, finom vörös csilit, amit kevés kardamom és fahéj lágyított.

– Egész múlt héten csak három rendelés – mondta Papa, hol Bappura, hol Nagymamára pillantva. Belekortyolt kedvenc italába, a kanálnyi garam maszálával megbolondított teába. – Vagy mos kitalálunk valami, vagy leveszem az étlapról.

Ammi fogott egy kanalat, a tenyerébe öntött egy kicsit a szószból, majd elmélyülten belenyúlt és ízlelgetni kezdte. Ujjával megfenyegette Bapput, arany karperecei vészjóslóan csörögtek.

– Mi ez? Én nem erre tanítottalak.

– MÉR? – horkant fel Bappu. – A múltkor montad, hogy változtasag rajta. Tegyek bele töb csilagánizsot. Tegyek bele töb vanília rudat. Csinájam ez, csinájam az. És mos az mondod, nem erre tanítotál? Így hogy főzeg, hogy te mindig más mond? Az agyamura megy már, hogy mindig rángattog. Legjob lez, ha elmegyeg Joshihoz dolgozni...

– Hééjjj! – kiáltott dühösen a nagyanyám. – Fenyegetsz? Én csinál belőled az, ami vagy, és erre az mondod, hogy elméz dolgozni ahhoz az emberhez? Minden rokonod elzavarom...

– Nyugodj meg, Ammi! – üvöltött Papa. – És te is, Bappu. Elég.

Ne beszéljeteget bolondokat. Senki nem hibás eben. Csak javítani akarjuk az étel. Biztos lehet jobb. Nem?

Bappu megigazította a szakácssapkáját, mintha ezzel akarná helyreállítani a méltóságát, és ivott egy korty teát. – Jóvan – mondta.

– Nahát – morogta hozzá a nagyanyám.

Mindhárman a bűnös ételre meredtek, nézték a hiányosságait.

– Csináljátok szárazabbra – mondtam.

– Mi? Mi? Mos már a kölyög is dirigal nekem?

– Csak mondja el.

– Így túl olajos, Papa. Bappu csak a tetejéről szedi le a vaját és az olajat. De sokkal jobb, ha a saját zsírjában süti. Hogy egy kicsit ropogós legyen.

– Mos meg az nem jó, hogy leszedem. Ugye, a kölyög jobban tud...

– Halgas már el, Bappu – ordította Papa. – Mindig csag a magadét fújod. MÉR kel így beszél állandóan? Vénaszony vagy?

Papa rábeszélő ostroma után Bappu mindenesetre megfogadta a javaslatomat, és ez volt az egyetlen halvány jel, ami arra utalt, hogy mi lesz majd belőlem, mert az a csirke végül az egyik legjobban fogyó ételünk lett, miután apám új nevet adott neki: Hasszán-féle száraz csirke.

– Gyere, Hasszán.

Mami megfogta a kezem, kisurrantunk a hátsó ajtón, a 37-es busz megállója felé.

– Hová megyünk?

Persze tudtuk mind a ketten, csak úgy tettünk, mintha nem tudnánk. Mindig ez volt.

– Ó, még nem tudom. Talán benézünk az üzletekbe. Kicsit sétálunk.

Anyám nyugodt természet volt, jól elboldogult a számokkal, és mindig vissza tudta fogni apámat, ha nagyon elszaladt vele a ló. A maga higgadt módján ő volt az igazi biztos pont a családban, sokkal inkább, mint az apám, akinek viszont a szája volt nagy. Anyám figyelt arra is, hogy rajtunk, gyerekeken mindig rendes ruha legyen, és mindig megcsináljuk a leckénket.

De ettől még Maminak is megvoltak a maga titkos vágyai.

A sálak. Az én Mamim odavolt a *dupattákért*.

Valami miatt – nem tudom pontosan, miért – Mami olykor magával vitt a városba a titkos beszerző portyáira, mintha csak én érthetném meg a vásárlási rohamait. Valójában meglehetősen ártalmatlan kirándulások voltak ezek. Itt-ott egy-két sál, esetleg egy pár cipő, nagyon ritkán egy drágább szári. Nekem pedig egy kifestőkönyv vagy egy képregény. És a kaland végén mindig egy klassz ebéd.

Ez volt a mi titkos kötelékünk, ez a kizárólag kettőnk számára fenntartott izgalom, amivel szerintem azt is biztosítani akarta, hogy ne vesszek teljesen el az éttermi nyüzsgésben, Papa utasításai és örökké elégedetlen testvéreim között. (És az is lehet, hogy nem volt olyan különleges státuszom, mint azt hinni szeretném. Mehtab húgom mesélte később, hogy Mami őt moziba hordta titokban, Umart pedig gokartozni.)

És Maminak sokszor egyáltalán nem is a vásárlás izgalma volt a lényeg, hanem valami más, valami sokkal mélyebben rejlő vágy, mert néha csak toporgott az üzletek előtt, elmélyülten cuppogott, aztán hirtelen sarkon fordultunk és teljesen másfelé indultunk, például a Prince Of Wales Múzeumba, mogul miniatúrákat nézni, vagy a Nehru Planetáriumba, amit én kívülről mindig egy ipari turbina hatalmas szűrőjének láttam, ferdén a földbe dugva.

Ezen a bizonyos napon Mami két hét kemény munka után éppen elkészült az étterem előző évi könyvelésének lezárásával,

át lehetett adni az adószakértőnek, letudva egy újabb sikeres év, szóval megint megjutalmazott minket egy 37-es buszos beszerző úttal. De ezúttal át is szálltunk, mélyebbre hatoltunk a morajló belvárosba, és Mumbainak egy olyan részén kötöttünk ki, ahol a sugárutak szélesek voltak, mint a Gangesz, az utcákat hatalmas kirakatok szegélyezték, az üzletekben portások és tükörfényes tölgyfa polcok fogadták a belépőt.

A száriboltnak az volt a neve: Divat Csúcsa. Anyám nézegette a plafonig feltornyozott vég vásznakat, a vibráló kékeket és barchentszürkéket, kezét összefonta az álla alatt, szinte csodálattal bámulta a párszi boltost a létra tetején, ahogy a lent álló segédjének adogatta a légies selymeket. Könnybe lábadt a szeme, mintha ilyen szépséget, mint ez az anyag, már nem is lehetne befogadni, mintha egyenest a napba nézne az ember. Én már megkaptam az aznapi ajándékomat, egy baromi elegáns kék gyapjú zakót, mellén – nem tudni, miért – a Hong Kong Yacht Club arany pecsétjével.

A közeli illatszerboltban hosszú hattyúnyakú, elegáns formájú, borostyánszínű és kék üvegek töltötték meg a polcokat. A fehér köpenyes eladóhölgy egy-egy csöppet tett a csuklónkra a szantálfa, kávé, ylang-ylang, méz, jázmin, rózsaszírom illatú olajokból, egészen megmámorosodtunk tőlük, talán rosszul is lettünk volna, ha nem megyünk ki a friss levegőre. Aztán jött a cipőnézés, egy valóságos palotában, ahol arany kanapékon ültünk, az aranyozott kartámaszok és a karmos lábak oroszlánt formáztak, s ahol egy strasszokból kirakott omega betű keretezte a bolt kirakatát, amelyben üvegpolcokon díszlegetek, mintha ritka becses ékszerek volnának, a túsarkú cipők, a krokodilbőr papucsok, a vérvörösre festett szandálok. És emlékszem, hogy a kereskedő ott térdelt Mami lábai előtt, mintha Sába királynője előtt térdelne, anyám pedig lányosan kifordította a bokáját, hogy oldalról láthassam az arany szandál formáját, és azt kérdezte:

– Nos? Mit gondolsz, Hasszán?

De leginkább arra emlékszem, hogy amikor már visszafelé igyekeztünk a 37-eshez, elmentünk egy sokemeletes irodaépület mellett, ahol a földszinti üzlethelyiségeket egy ruhaszalonnak, egy írószobának és egy La Fourchette nevű, furcsa kinézetű étterem foglalta el, ez utóbbinak a bejárata felett egy párkány húzóódott, amelyből egy ernyedten csüngő francia zászló állt ki.

– Gyere, Hasszán – mondta Mami. – Gyere. Próbáljuk ki.

Kuncogva szaladtunk fel a lépcsőn a csomagjainkkal, benyomakodtunk a súlyos ajtón, de abban a pillanatban el is némultunk. Az étterem belseje mecsetszerűen sötét és komor volt, a borban pácolt marhahús és a külföldi cigaretták határozottan savanyú szagával, fényt csak a mélyen az asztalok fölé lógó, pár wattos búrák adtak. Egy bokszban egy pár ült összebújva a félhomályban, odébb néhány tekintélyes kinézetű, fehér inges, feltúrt ingujjas tisztviselő fogyasztotta az üzleti ebédjét és iszogatta a vörösborát – ami akkoriban még egzotikus ritkaságnak számított Indiában. Egyikünk sem járt még soha francia étteremben, úgyhogy mindketten rettentő mondénnak találtuk a helyet, szerényen beültünk az egyik hátsó bokszba, és úgy suttogtunk a mélyen lelógó rézlámpa alatt, mintha könyvtárban volnánk. Ami kis fény még behatolt az épület barnásra színezett ablakain át, azt portól szürke csipkefüggönyök nyelték magukba, úgyhogy az étterem általános atmoszférája inkább valami kétes hírű lebujra emlékeztetett. Fel voltunk dobva.

Egy nem túl fiatal, ijesztően sovány, kaftános, sokkarkötős nő csoszogott oda az asztalunkhoz, rögtön látszott, hogy az idősödő európai hippik fajtájából való, aki valamikor eljött egy *ashrama*-ba, és itt ragadt. De az indiai élősködők és az idő megtették a magukét, úgyhogy nekem egy szárított rovar jutott eszembe róla. Mélyre süppedt szeme vastagon ki volt húzva szénnel, erre is emlékszem, de a melegben a festék szétfutott a ráncaiban; valamikor reggel

vörös rúzst is rakott magára, de nagyon remeghetett a keze. Mindent összevéve elég ijesztő hatást keltett abban a tompa fényben, mintha egy hulla szolgálta volna fel az ebédet.

Reszelős hangú hindi beszéde azonban élénknek hatott, hozott étlapokat, aztán elcsoszogott, hogy elkészítse a mangó lasszínkat. Ennyi furcsaságot már képtelen voltam földolgozni. Fogalmam sem volt, mit kezdjek ezzel a mappába kötött étlappal – az olyan egzotikus hangzású ételekkel, mint *bouillabaise* és *coq au vin* –, és rémülten néztem fel anyámra. De Mami kedvesen elmosolyodott és azt mondta: – Soha ne ijedj meg az új dolgoktól, Hasszán. Ez nagyon fontos. Ez az élet sója. – Egy különálló papírlapra mutatott. – Mi lenne, ha a napi ajánlatot kérnénk? Jó? Desszert is van benne. Megéri az árát. Így, bevásárlás után nem is rossz.

Tisztán emlékszem, hogy a *menu complet* egy frizésalátával és mustáros vinegrettel kezdődött, utána *frites* jött és egyperces steak, amihez egy jó kanálnyi Café de Paris krémet (pompás fűszeres-fokhagymás vaj) adtak, a végén pedig egy finom, remegős *crème brûlée*-t kaptunk. Nem kérdés, hogy vacak kis ebéd volt – a steak kemény, mint Mami frissen vásárolt cipőjének a talpa –, mégis rögtön bekerült feledhetetlen étkezéseim panteonjába, mert ez is része volt annak az egész varázslatos napnak.

Merthogy az emlékezetemben a nyelvemen szétomló karamelles puding édessége örökre összeolvadt Mami arckifejezésével, a gondtalan együttlét belső ragyogásától ékes gyengédséggel. És még most is látom a szeme csillanását, ahogy közel hajolt hozzám és azt súgta:

– Mondjuk azt apádnak, hogy a francia konyha az új kedvencünk. Nem? Hogy sokkal jobb, mint az indiai! Biztos nagyon kíváncsi lesz! Mit gondolsz, Hasszán?

